

ФОРМУВАННЯ ЕКСПРЕСИВНОГО МОВЛЕННЯ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З АЛАЛІЄЮ ЗАСОБАМИ МНЕМОДОРІЖОК

Формування експресивного мовлення в дітей старшого дошкільного віку є важливим завданням. У цьому віці діти активно розвивають мовленнєві здібності, вчаться виражати свої думки, емоції та почуття через мовлення. Деякі діти стикаються з особливими викликами у формуванні експресивного мовлення, особливо це стосується дітей з алалією.

За визначенням Н. Савінової, алалія – тяжке мовленнєве порушення, що виникає внаслідок органічного ураження мовленнєвих зон кори головного мозку у внутрішньоутробному або ранньому періоді розвитку дитини [1].

Алалія є системним недорозвиненням мовлення, при якому порушуються всі компоненти мовлення: фонетико-фонематична сторона, лексико-граматична будова [3]. Алалія має код 070 згідно з міжнародною статистичною класифікацією хвороб МКХ-10.

Проблемами вивчення алалії у різних теоретичних аспектах займалися і займаються вітчизняні та закордонні вчені. Матеріали представлені трьома групами робіт: педагогічні дослідження: Савінова Н. В, Тищенко В.В, Сорочан Ю. Б, Січкачук Н.Д, Ю.В.Рібцун, Р. Бєлова-Давид, Манько Н.Л, О. Боряк, В. Ковшиков, Ю. Коломієць, Р. Левіна, О. Мاستюкова, Ю. Рібцун, Н. Січкачук, В. Тищенко; психологічні дослідження: Тубичко Ю.О, Парфьонова Г.І, Е. Дж. Айрес, О. Лурія, Ю. Тубичко; медичні дослідження: О. Березан, М. Бобилова, А. Заболотна, Л. Макаріна-Кібак, О. Холін, О. Мічуріна [2].

У дітей з алалією спостерігається недорозвинення або порушення звуків та звукових комбінацій, що може ускладнювати їхню здатність правильно вимовляти слова та складати речення. Крім того, вони можуть мати обмежений словниковий запас та недоліки в граматичному боці мовлення.

Діти з алалією часто мають особливості у використанні лексики. Вони можуть мати труднощі засвоєння та правильного вживання слів, а також не використовувати їх належним чином, навіть якщо вже володіють базовим рівнем мовленнєвих навичок. Порушення також може проявлятися в нечіткому розумінні значень слів та їх неправильному

вживанні. Діти можуть замінювати слова на інші за їх звуковою або семантичною подібністю, а також використовувати частини слів замість цілих словосполучень. Порушення також може включати неправильне використання різних частин мови, таких як дієслова, прикметники, прислівники, числівники, службові слова, прийменники та сполучники.

У дітей з алалією спостерігаються особливості у формуванні мовлення на кожному етапі їхнього розвитку. Вони проявляються в різних видах аграматизму, таких як експресивний (порушення граматичної правильності мовлення), імпресивний (труднощі у розумінні граматичних структур), структурний та семантичний аграматизм, а також у неправильному встановленні зв'язків між словами в реченні.

Засоби мнемодоріжок, такі як ілюстрації, фотографії, малюнки та інші візуальні матеріали, можуть стати ефективними у формуванні експресивного мовлення дітей цієї нозології дітей. Вони допомагають стимулювати уяву, розвивати творчість та сприяють кращому розумінню та запам'ятовуванню мовленнєвого матеріалу.

Під час формування експресивного мовлення в дітей старшого дошкільного віку з алалією, використання мнемодоріжок може мати деякі особливості:

1) візуальна підтримка: мнемодоріжки можуть використовуватися для візуальної підтримки мовленнєвого процесу. Наприклад, вони можуть містити зображення предметів, які стимулюють дітей до формулювання речень та вираження своїх думок;

2) структурування інформації: мнемодоріжки допомагають структурувати інформацію та послідовність висловлювання. Це допомагає дітям з алалією краще організувати свої думки та висловлювати їх послідовно та чітко;

3) підвищення інтересу: використання цікавих та яскравих мнемодоріжок допоможе підвищити пізнавальний інтерес та зацікавленість дітей у розвитку мовлення та стимулювати їх до активної участі в мовленнєвих вправах;

4) адаптація до індивідуальних потреб: мнемодоріжки можуть бути легко адаптовані до індивідуальних потреб кожної дитини з алалією. Це дозволяє враховувати їхні особливості та надавати підтримку, необхідну для успішного навчання та розвитку мовлення.

Загалом, мнемодоріжки є корисним інструментом для підтримки формування експресивного мовлення в дітей старшого дошкільного віку з алалією, оскільки вони сприяють структуруванню, візуалізації та стимулюванню інтересу до мовленнєвого процесу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Савінова Н. В. Спеціальна методика розвитку мовлення та початкового навчання мови дітей з тяжким порушенням мовлення: навч.-метод. посіб.: у 2 ч. : Ч.2. Миколаїв: Іліон, 2022. 168 с.
2. Зелінська-Любченко К. О. Теоретичні засади вивчення проблеми моторної алалії: історичний аспект. *Науково-методичний журнал «Логопедія»*. № 9, 2016. С. 31 - 36.
3. Рібцун Ю. В. Розмежування алалій та інших мовленнєвих і немовленнєвих вад. *Народна освіта*. 2012. Вип. № 3 (18). С. 110-122.